

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله خانواده مسلمان ۳

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين، والعاقبه للمتقين،
ولاعداوان الا على الظالمين، والصلاه والسلام
على محمد الذي ارسله ربه رحمه للعالمين و
على آله و صحبه اجمعين.

مسئولیت‌های پدر و مادر در مقابل کودکانی که به دنیا آورده‌اند و آدابی که با تولد نوزاد مستحب است که انجام شود، عبارتند از:

گذاشتن نام نیک بر فرزندان

کودکان این حق را دارند که والدین آنها بهترین و زیباترین نام را برایشان انتخاب کنند و بهترین اسم‌ها، اسم‌هایی مانند: عبدالرحمن، عبدالله و نام‌های پیامبران هستند. و از نام‌های زشت و ناپسند مانند: شمر، هیتلر، شارون و نام حیوانات و اسم‌هایی مانند: شعله، شهاب و ... پرهیز شود. امام مالک بر این باور است که نام ملائک را بر کودکان نهادن جایز نیست، زیرا امام بخاری در کتاب تاریخ خود روایت نموده که: «نام ملائک را برای فرزندان انتخاب ننمایید». از رسول خدا صلی الله علیه وسلم روایت شده که دستور فرموده است:

«در روز هفتم نامی بر کودک نهاده شود و مقداری از موی سرش کوتاه گردد و گوسفند به عنوان «عقیقه» ذبح شود». (ترمذی)

رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند:

«نام نیک را بر فرزندان خود بگذارید؛ زیرا روز قیامت با اسم خود و پدران شما را فرا می‌خوانند». (تحفه المودود ابن القيم).

و از آن جهت نام‌های ناپسند مانند: شیطان، ابلیس و نام آدم‌های ستمکار، بدنام و حیوانات برای انسان مناسب نیستند که با حرمت و کرامت انسان ناسازگارند و مستحب است که نام‌های ناپسند، تغییر داده شود؛ زیرا رسول خدا صلی الله علیه وسلم نام عاصیه «گناهکار» را به جمیله و نام بره را به زینب تغییر داد.

ابوداود از مسروق روایت نموده که: عمر بن خطاب رضی الله عنه به او گفت: تو کیستی؟ گفت: مسروق بن اجدع. فرمود: از رسول خدا صلی الله علیه وسلم شنیده‌ام که «اجدع» لقب شیطان است و از این پس تو مسروق بن عبدالرحمن هستی.

لازم به یادآوری است که گذاشتن دو نام از نظر شرعی مانعی ندارد. زیرا رسول خدا صلی الله علیه وسلم همین کار را را انجام می‌داده است.

نام‌های مکروه

نام‌هایی مانند: سید الناس، سید العلماء، سید السادات، سید القضاة و سید العرب بنابر رأی شافعی به خاطر دروغ بودنشان کراهت شدید دارد. اما حنابله این گونه نام‌ها و نام‌هایی مانند سید الكل و سید فرزندان آدم را حرام می‌شمارند.

لازم به یادآوری است که انتخاب نام پیروان ادیان و مذاهب بیگانه مانند یهود، مسیحیت، کمونیسم، بودائیسیم و ... برای فرزندان مسلمان - چنانچه سبب تقلید از آنها و علاقه‌مندی به باورها و فرهنگ آنان بشود، حرام و نارواست زیرا مسلمانان از شخصیت و فرهنگ مستقلی برخوردارند و هر چیزی که سبب فاصله گرفتن آنها از دین و فرهنگ خود بشود، کاری است ناروا.

نام‌های حرام

انتخاب نام‌هایی مانند: شاهنشاه، ملک الملوک و... حرام‌اند؛ زیرا فرمانروای همه فرمانروایان تنها خداوند است. شافعی نام‌هایی مانند: حکم الحکماء و حنبله سلطان السلاطین را به خاطر آن‌که به خداوند اختصاص دارند، برای انسان حرام به شمار می‌آورند.

هم‌چنین نام‌هایی مانند: عبدالرسول، عبدالمحمد، عبدالکعبه، عبدالحسین و عبدالعلی، جارالله و رفیق الله جایز نیستند؛ زیرا هر نامی که به عبودیت غیرخداوند - نسبت داده شود - هرچند در ظاهر هم باشد به خاطر اثر نامطلوب آن در ذهن فرزند و کسانی که نام او را می‌برند و می‌شنوند، کاری ناپسند است.

هم‌چنین نام‌هایی که به خداوند اختصاص دارند مانند: الله، الرحمن، قدوس، عزیز، رزاق، جبار و صمد به تنهایی برای انسان حرام هستند و باید قبل از آنها کلمه عبد وجود داشته باشد، مانند عبدالله، عبدالرحمن، عبدالقدوس، عبدالعزیز و ...

القاب

نسبت دادن القاب به دیگران به شیوه‌ای که از آن ناخشنود شوند، حرام است. هرچند آنها آن صفت و لقب را داشته باشند. مانند: کور، کر، چاق و ... اما برای شناساندن و تشخیص نام او از دیگران و در صورت ضرورت برای کسی که او را نمی‌شناسد، گفتن لقب جایز است. اما القاب خوب مانند القاب اصحاب مثل: عمر فاروق، خالد سیف الله و حمزه اسدالله مانعی ندارند.

سنت عقیقه :

«عقیقه» به حیوانی گفته می‌شود که در روز هفتم تولد فرزند برای پذیرایی از خویشاوندان و دوستان و مستمندان ذبح می‌شود. اقدام به این مهمانی و پذیرایی در حد توان خانواده کاری مستحب است و واجب نمی‌باشد؛ زیرا ابن عباس روایت نموده که رسول خدا صلی الله علیه وسلم برای هر یک از حسن و حسین رضی الله عنه قوچی را ذبح فرمود و هم‌چنین فرموده است: «هر کودکی در گرو عقیقه و ذبح حیوانی در روز هفتم تولد است و در آن روز او را نامگذاری نمایید و سرش را بتراشید». (احمد و اصحاب سنن)

شافعی می‌گویند: اقدام به عقیقه برای سرپرست خانواده و مسئول تأمین معیشت، مستحب است. اما به جز پدر خانواده، دیگر خویشاوندان هم می‌توانند اقدام به تهیه آن بنمایند. هم‌چنان که رسول خدا صلی الله علیه وسلم برای حسن و حسین اقدام به عقیقه فرموده است. حیوانی که برای پذیرایی از مدعوین ذبح می‌شود می‌تواند شتر، گاو و

گوسفند باشد و از نظر مالکیه باید حداقل یک بره ذبح شود.

چنانچه انسان متوجه بشود که به هر دلیل پدر و مادرش در هنگام کودکی برای او سنت عقیقه را انجام نداده‌اند، خود می‌تواند این کار را انجام بدهد و از اقوام و دوستان و مستمندان پذیرایی نماید؛ زیرا رسول خدا صلی الله علیه وسلم پس از بعثت برای خود این سنت را انجام دادند». (بیهقی)

و کسانی که می‌گویند انجام سنت عقیقه برای بزرگسالان جایز است به این روایت استدلال نموده‌اند.

گوشت حیوانی که برای «عقیقه» ذبح می‌شود، هم‌چون گوشت قربانی، خانواده می‌تواند مقداری از آن را مصرف کند و بقیه را میان مستمندان تقسیم نماید و از آن نباید چیزی فروخته بشود. بهتر آن است که به صورت خام میان مستمندان توزیع شود. تا آنها در منزل خود آن را طبخ نمایند. مالکیه بر این باورند که تهیه غذا و تدارک مراسم در منزل به صاحب فرزند کراهت دارد. لازم به یادآوری است که شکستن استخوان حیوان «عقیقه» مانعی ندارد.

مالیدن مقداری از خون حیوان بر سر نوزاد به نظر علمایی که معتقد به مستحب بودن عقیقه هستند، کراهت دارد. اما مستحب است که در روز «عقیقه» سر و بدن و لباس کودک را معطر کنند.

تحنيك:

تحنيك اين است كه دانه‌اي خرما يا مقداري عسل با كمى آب قاطي شوند تا به صورت مایع دريپايد و با مقداري از كام و دهان نوزاد شيرين بشود و بتواند مقداري از آن را هم از گلو فرو ببرد.

تحنيك سنت است؛ زيرا ابو موسی اشعری می‌گوید: «خداوند نوزادی را به ما عطا فرموده او را همراه خود به خدمت رسول خدا صلی الله علیه وسلم بردم، او نامش را ابراهيم نهاد و به وسیله خرما كام او را شیرین فرمود.» (بخاری و مسلم)

بهتر آن است کسی اقدام به تحنيك بنماید كه انسانی مؤمن و پرهیزكار باشد و زن یا مرد بودن او فرق نمی‌کند.

تبريك تولد نوزاد:

مستحب است كه خویشاوندان و آشنایان تولد فرزند را به پدر و مادرش تبريك بگویند و نوع تبريك گفتن بستگی به عرف دارد اما بهتر است گفته شود: «خداوند آن هدیه‌اش را برایتان مبارك گرداند، و تو هم او را بتوانی سپاس بگویی، انشاء الله به رشد و كمال برسد و از خير و منفعتش بهره‌مند شوی.»

تراشیدن سر:

از نظر علمای شافعيه و مالكيه مستحب است كه در روز هفتم پس از تولد كودك سر او تراشیده شود، و پس از عقیقه نامی مناسب بر او نهاده شود. و به اندازه وزن موی تراشیده‌اش طلا یا نقره (یا بهای آن) در میان مستمندان

توزيع گردد؛ زيرا رسول خدا صلی الله علیه وسلم به حضرت فاطمه رضی الله عنه فرمود: «سر حسين را بتراش و به اندازه وزن آن نقره را صدقه بده.» (حاكم و احمد).

ختنه:

ختنه به معنی بریدن مقداري از پوست ذَكَر است و جزو سنت‌های فطري بشری به شمار می‌رود و كار بسیار سنجیده‌ای است؛ زيرا باعث بهداشت و نظافت می‌شود و از جمع شدن ميكرب و باقیمانده ادرار در لای آن جلوگیری می‌نماید و هم‌چنین از التهابات جلوگیری می‌کند و ختنه از نظر مالكيه و حنفیه مستحب و از نظر شافعيه واجب است.

علمای شافعی بر این باورند كه ختنه بهتر است در روز هفتم پس از تولد انجام بگیرد و قبل از آن كراهت دارد، زيرا بیهقي از حضرت عایشه روایت می‌نماید كه: رسول خدا صلی الله علیه وسلم در روز هفتم حسن و حسين رضی الله عنه را ختنه نمود، اما مالكيه و حنفیه می‌گویند مستحب است در فاصله هفت تا ده سالگی ختنه انجام بگیرد، و از نظر آنها در روز هفتم یا قبل از آن كراهت دارد.

ختنه دختران نیز كه معمولاً بیشتر در مناطق گرمسیر انجام می‌گیرد، از نظر فقهای مالكي مستحب و از نظر فقهای حنبلي و شافعی همانند ختنه پسران واجب است. در مورد مشروعیت ختنه دختران و پسران احادیث زیادی وارد شده از جمله حضرت عایشه رضی الله عنه روایت

می‌نماید كه رسول خدا صلی الله علیه وسلم فرموده است:

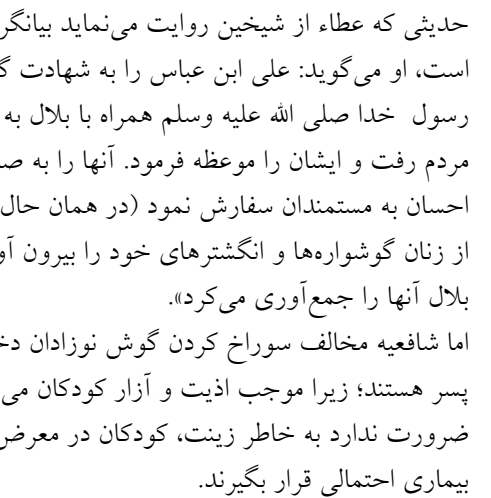
«ده چیز جزو فرهنگ و سنت‌های بشری‌اند: کوتاه کردن سبیل، گذاشتن ریش، مسواك زدن، گردانیدن آب در بینی، گرفتن ناخن، شستن لایه و میانه انگشتان، كندن موی بغل، تراشیدن موی شرمگاه، طهارت پس از قضای حاجت و ختنه فرزندان.» (احمد و مسلم).

شوكانی می‌گوید: واقعیت این است كه دلیلی برای واجب بودن ختنه وجود ندارد و تنها سنت بودن آن برای دختر و پسر ثابت است و هم‌چنان در حدیث: «پنج چیز جزو سنت بشری است...» به آن اشاره شده است؛ زيرا زمانی می‌توان چیزی را واجب دانست كه دلیل قاطعی برای وجوب آن وجود داشته باشد. اما در مورد ختنه دختران دلیل قطعی و روشنی در دست نیست و بهتر آن است با مشورت پزشك و با توجه به وضع و شرایط فردی و محیط به آن اقدام شود.

سوراخ كردن گوش دخترها:

سوراخ كردن گوش نوزادان پسر كراهت دارد و طبیعتاً نیازی به چنین چیزی ندارند.

اما بیشتر فقها بر این باورند كه سوراخ كردن گوش دختران به خاطر زیبایی و علاقه‌ای كه طبیعتاً این‌گونه مسایل دارند، مباح است؛ زيرا در زمان رسول خدا صلی الله علیه وسلم مردم این كار را انجام می‌دادند و رسول خدا صلی الله علیه وسلم آنها را از آن نهی نمی‌فرمود.

حدیثی که عطاء از شیخین روایت می‌نماید بیانگر آن است، او می‌گوید: علی ابن عباس را به شهادت گرفت که رسول خدا صلی الله علیه وسلم همراه با بلال به میان مردم رفت و ایشان را موعظه فرمود. آنها را به صدقه و احسان به مستمندان سفارش نمود (در همان حال) برخی از زنان گوشواره‌ها و انگشترهای خود را بیرون آورده و بلال آنها را جمع‌آوری می‌کرد.»

اما شافعیه مخالف سوراخ کردن گوش نوزادان دختر و پسر هستند؛ زیرا موجب اذیت و آزار کودکان می‌شود و ضرورت ندارد به خاطر زینت، کودکان در معرض درد و بیماری احتمالی قرار بگیرند.

**وصلی الله وسلم علی نبینا محمد وعلی آله
وصحبه أجمعین.
وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین.**